

DOĽANSKÉ NOVINY

2/2020

Ročník X.

ZO ŽIVOTA V OMPITÁLI ■ VYCHÁDZA 3x ROČNE

OMPITAL, KOSTOLIK SV. LENHARDA.

TÉMY: ► OSLAVY CYRILA A METODA ► TRIEDIME ODPAD - PAPIER ► LEXIKÓN ► SZILÁRD VÁRDAI ► FS LIPKA

Príhovor starostu

Drahí spoluobčania.

Vďaka vašej dôvere som sa stal v roku 2010 starostom obce a mojím hlavným cieľom bolo urobiť Dolňany krajšie, zlepšiť naše životy, vzťahy. Hoci máte čo najlepší úmysel, nie vždy to dopadne tak, ako si predstavujete. Mohlo by to byť preto, že nikto nie je dokonalý a kto robí, robí aj chyby, alebo nám okolnosti neprajú. U nás je to však aj o ľudskej zlobe, nenávisti v srdci a rozlievaním žľče v podobe klamstiev, ohováračiek a hádzaní polien pod nohy. Sú medzi nami aj neprajníci, ktorí si, zdá sa, urobili z takéhoto negatívneho správania zmysel svojej existencie. Spolu s poslancami OZ sa snažíme na tieto nepravdy a urážky nereagovať, lebo niet sa veľa čím obhajovať, že nie ste klamár a zlodej, keď nekradnete, iba svojim ži-

votom a priznaním svojho skutočného majetku a hlavne spôsobom jeho nadobudnutia, je pre každého normálneho zrejme, čo je poctivé a čo vzbudzuje pochybnosti. Je smutné, že ľudia strácajú súdnosť a podľahnú názoru, ktorým robia sami zo seba niečo iné ako boli, kazia si susedské vzťahy, strácajú priateľov.

Všetko vykonané zlo, ktoré tu neprajníci zasiali a potopu, ktorú tu v medziľudských vzťahoch zanechajú, sa odpustiť možno dá, ale zabudnúť určite nie.

Nemusím každého menovať, kto sa pravidelne o niečo stará, hoci by nemusel. Kto vyzbiera odpadky po druhých, kto pokosí verejné priestranstvo, kto niečo vytvorí, hoci ho k tomu nikto nenúti. Kto chce, ten týchto ľudí vidí. Kto chce, vidí chlapcov, ako do mechov zbierajú odpadky, kto urobí niečo užitočné aj pre druhých, nielen pre seba. V zákone o obciach sa píše, že obyvateľ obce sa podieľa na nákladoch obce, vykonáva menšie obecné služby na zlepšenie života, životného prostredia a poriadku v obci. Tí starší si dobre pamätajú, ako sa robili akcie „Z“, keď sa chodilo na bri-

gády a mali by svojim deťom vysvetliť, že obecné je aj naše, že obec tvoríme my a niekedy musíme aj dať, nielen pýtať.

V júli sme mali zber veľkorozmerného odpadu. Musím pochváliť občanov, ktorí odpad triedili podľa pokynov pracovníkov Obecného úradu, a tým sa nám podarilo dosiahnuť významnú finančnú úsporu za uloženie odpadu na skládku. Odpad z dvoch vytriedených kontajnerov totiž vďaka tomu poputoval na ďalšie zhodnotenie.

Dôstojný pán Augustín Slaninka, náš rodák, tohto času pôsobiaci v Dobruške, ktorý vás všetkých pozdravuje a požeňnáva, mi raz povedal, že preto sa mu tak veľmi darí, lebo sa mnohí ľudia zaňho modlia, lebo mu prajú. A nám chýba viac prajnosti a určite aj pokory.

Všetkým ďakujem, že zodpovedným prístupom prispeli k zvládnutiu epidemiologickej situácie u nás. Pevne verím, že nebudú musieť byť prijaté prísnejšie opatrenia.

Silné zdravie a pokoj v duši vám praje váš

Jozef Mruškovič, starosta

Zber elektroodpadu

V **stredú 7. 10. 2020** sa uskutoční zber elektroodpadu, informácie budú zverejnené na internetovej stránke **www.dolany.sk**.

Nová lavička na cintoríne

Náš občan pán Július Bolárdt zreparoval lavičku na cintoríne pri vodovode a umiestnil ju do chládku medzi lipy. Starosta obce mu touto cestou ďakuje.

Oprava kanalizácie v DK

Havarijná situácia na kanalizačnom potrubí v Dome kultúry J. Fándlyho si vyžiadala výmenu starého liatinového potrubia za nové – plastové.

Úprava školského dvora

V auguste prebehnú búracie práce – starého WC, hospodárskych budov a časti kamenného plota, ktorý je vo veľmi zlom stave. Rozšírením školského dvora budú mať žiaci väčšie možnosti trávenia času vonku – priamo v areáli školy.

Hasičské vozidlá v oprave

Hasičské autá nie sú v súčasnej dobe spôsobilé na jazdu, na odstránení závad sa pracuje a v najbližšej dobe by sme mali mať všetko v poriadku.

Rekonštrukcia Mestskej veže

Neúspešná žiadosť o Nórske fondy spomalila rekonštrukciu Mestskej veže. Z dotácie 22 500,- eur z MK SR sa zrekonštruovala vrchná časť veže. OZ schválilo, že v najbližšej dobe sa dokončí aj spodná časť veže z rozpočtu obce.

Nové koberce na úrade

OZ schválilo výmenu kobercov na Obecnom úrade za vinylové podlahy. Sú bezpečné, protišmykové, menej náročné na údržbu a tým aj hygienickejšie.

Optická sieť - áno či nie?

Obec obdržala ponuku z firmy Telekom na zavedenie optickej siete. Pri čoraz častejších úvahách o vybudovaní kanalizácie sa zmysel optickej siete a schválenie jej vybudovania

bude riadiť stanoviskom Obecného zastupiteľstva.

Výmena okien na OÚ

Máme podanú žiadosť o dotáciu na výmenu zvyšných okien na úrade. Rozsah výmeny bude závisieť od výšky získanej dotácie. Výmenou okien sa zníži energetická náročnosť budovy Obecného úradu.

Plantovište pre všetkých

34 árov obecného pozemku nazývaného aj „Plantovište“, bude v blízkej budúcnosti témou debát o jeho ďalšom využití pre potreby obce.

Kontroly žúmp a dokladov o vývoze

Obecný úrad oznamuje, že bude námatkovo vykonávať kontrolu zákonného zneškodňovania obsahu žúmp. Viac informácií sa dozviete v nasledujúcom upozornení. **(red)**

Viac informácií nájdete na stránke **www.dolany.sk**

UPOZORNENIE

Zneškodňovanie obsahu žúmp

Upozorňujeme občanov Dolian na dodržiavanie povinností vyplývajúcich z platného a účinného Všeobecne záväzného nariadenia obce Doliany o spôsobe náhradného zásobovania vodou, o spôsobe náhradného odvádzania odpadových vôd a o zneškodňovaní obsahu žúmp na území obce Doliany, schváleného uznesením Obecného zastupiteľstva v Dolianoch č. 10/III/2020 zo 07.05.2020 (ďalej len „VZN“).

Osobitne poukazujeme na povinnosti uvedené v Článku 4 bod 4 VZN „Zneškodňovanie obsahu žúmp“, podľa ktorého je **užívateľ žumpy povinný na výzvu obce alebo orgánu štátnej vodnej správy predložiť doklady o odvoze odpadových vôd najviac za posledné dva roky od nadobudnutia účinnosti tohto VZN.**

Doklad o odvoze odpadových vôd by mal obsahovať najmä meno, priezvisko a adresu toho, komu bol odvoz odpadových vôd vykonaný, dátum odvozu a názov osoby, ktorá odvoz odpadových vôd vykonala.

Rovnako oznamujeme, že podľa Článku 5 VZN „Kontrolná činnosť a sankcie“, **kontrolu nad dodržiavaním tohto VZN vykonáva obecný úrad prostredníctvom starostu obce alebo poslancov Obecného zastupiteľstva na základe písomného poverenia starostu.**

Ten, kto nepreukáže zneškodňovanie odpadových

vôd zo žumpy na výzvu obce alebo orgánu štátnej vodnej správy (čl. 4 bod 5 tohto VZN v nadväznosti na § 36 ods. 4 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon)), sa dopustí **priestupku** na úseku ochrany vôd, vodných tokov a vodných stavieb podľa § 77 ods. 1 písm. p) vodného zákona.

Priestupok prejednáva Okresný úrad Pezinok, ktorý môže uložiť **pokutu do 165 EUR**, pričom výnos z týchto pokút je príjmom Environmentálneho fondu.

V rámci prevencie preto **vyzývame všetkých občanov Dolian, aby si dobrovoľne plnili vyššie uvedené povinnosti v oblasti zneškodňovania obsahu žúmp.**

Preukazovanie vierohodných dokladov o vývoze žúmp bude predmetom **námatkových kontrol vykonávaných príslušnými orgánmi obce.**

Slovo šéfredaktora

Milí čitatelia Doľanských novín, v úvode by som sa vám rád poďakoval, že nám zachováte priazeň a dovoľte mi napísať stručné zhodnotenie činnosti redakčnej rady.

Keď ma zhruba pred rokom a pol oslovila Idka Konopová, či by som neprevzal vedenie Doľanských novín, veľmi dlho som váhal. Nebol som si istý, či ísť do takejto aktivity vzhľadom na prebiehajúci, nazvem to nadnesene, vojnový stav. Predchádzajúce osobné skúsenosti a sčasti aj intuícia mi našepkávali, že to nebude ľahké. Na druhej strane, stál som, až na pár okamihov, pri nich skoro od začiatku a bolo by mi ľúto, keby skončili. Nakoniec som túto ponuku prijal s tým, že sme na spoločnom sedení so starostom predstavili novú redakčnú radu, naše predstavy o fungovaní novín. Jednou z našich podmienok bolo, aby noviny neboli konfrontačné. Aby sa z nich ľudia tešili, niečo sa dozvedeli a radi sa k nim vracali. Na tomto rokovaní sme kvôli financiám urobili kompromis, budeme vydávať farebné noviny so zníženou periodicitou na 3x ročne. Máme pár stabilných sponzorov, ktorých príspevky preplácajú časť nákladov za tlač, za čo im patrí veľká vďaka. Redakčná rada pracuje bez nároku na honorár. Snažíme sa priniesť čo najširší záber z diania v obci, histórie, niekedy sa nám to darí viac, inokedy menej.

Občas sa nám stane, že k článku, ktorý napíšeme, dostaneme od našich čitateľov doplňujúcu informáciu. Na sklonku minulého roka nám pani Barbora Pikulíková

poslala pochvalný list, ktorý si veľmi ceníme a ďakujeme zaň. Dovoľte mi odcitovať z neho jednu zaujímavosť, ktorú nám napísala k článku Odhalenie pomníka J. Fándlyho v č. 3/2019: *Pripomínam, že pri oslave 200. výročia J. Fándlyho v r. 1950, som bola – ako všetci žiaci – prítomná pri tomto pomníku, a keďže vtedy sa nevedeli Ompitalania zmieriť s tým, že sa zistilo narodenie J. Fándlyho v Častavskej matrike, dospelá mládež skandovala: „Tu je ono, tu stojíme, Fándlyho si oslávim, tu je jeho rodisko a nie v Častej ihrisko.“*

Máme za sebou piate číslo s novou redakčnou radou a žiada sa mi poďakovať sa jej za doteraz vykonanú prácu. Idka, Natálka, Veronika, Laco, Kubo, ďakujem za spoluprácu, vždy sa teším, keď dokončíme číslo a držím čerstvý výtlačok, ale ešte viac, keď vidím pár nasledovníkov, ktorí ma môžu niekedy v budúcnosti nahradiť a noviny nezostanú len tak voľne „ležať na ulici“. Chcem sa poďakovať aj externým prispievateľom za ich zaujímavé články a postrehy.

Rád by som ešte z tohto miesta poďakoval p. starostovi J. Mruškovičovi, že nám doprial možnosť samostatne pracovať a koncipovať obsah novín, lebo tuším, aké ťažké rozhodnutie to pre neho muselo byť. :) Zároveň mu ďakujem aj za informácie a podklady k článkom.

Prajem vám ničím nerušené čítanie a dovidenia pri ďalšom čísle Doľanských novín, ktoré by mali vyjsť koncom novembra.

Daniel Ďurďovič

Členky JDS v Doľanoch na brigáde

Členky Jednoty dôchodcov iniciatívne zveľadili park pred Materskou školou, starosta obce im touto cestou ďakuje.

Veniec namiesto mája

Pandemická situácia a opatrenia v súvislosti s COVID-19 prinútila obec improvizovať a namiesto mája sa na podnet starostu pripravil májový veniec. O výzdobu sa postarali Veronika Dobšovičová, Veronika Ješková a Natália Bednárovská.

Triedime odpad - papier

V ďalšej časti našej rubriky sa venujeme papierovému odpadu. Papier tvorí približne 14 % hmotnosti množstva komunálneho odpadu. Po bioodpade tvorí papier hmotnostne najväčšiu položku v našom odpade. Triedenie papiera má veľký význam, dá sa totiž recyklovať 5-8 krát. Každým ďalším recyklovaním sa skracujú jeho vlákna, nakoniec končí napr. ako rolka od toaletného papiera. Ďalej nerecyklovateľný papier je možné potom kompostovať.

V Doľanoch zbierame papier do modrých plastových vriec, vývoz býva raz za dva mesiace. Okrem pravidelného vývozu sa papier zbiera raz za čas pred školou, kde býva umiestnený kontajner.

Každá tona recyklovaného papiera ušetrí približne 17 stromov, + 4000 kW energie, 26 000 litrov vody, 3 m³ miesta na skládke a 1500 litrov oleja. 1 tona recyklovaného papiera ušetrí 27 kg emisií v ovzduší v porovnaní s papierom z primárnych surovín. Nevraviac o tom, že každý vytriedený odpad nám zvyšuje úroveň vytriedenia a od toho sa odvíjajúcu výšku platby za odpad.

Recyklačné značky

Ako pri každom odpade aj pri papieri nám pomáhajú recyklačné značky:

			
20 PAP	21 PAP	22 PAP	23-39
Vlnitá lepenka	Hladká lepenka	Papier	Ostatný papier

Cyklus výroby recyklovaného papiera

1. Triedenie

Papier sa vytriedi do modrého vreca.

2. Zber

Zberová spoločnosť ho odvezie do recyklačného závodu.

3. Separácia

Na dotriedňovacej linke sa papier rozdelí na jednotlivé druhy a odstránia sa väčšie nečistoty (napr. plasty, sklo).

4. Rozvlákňovanie

Papier sa rozdrví na celulózové vlákna, zmieša sa s vodou a vzniká buničina, resp. celulóza.

5. Čistenie

Z buničiny sa odstránia spinky, plastová fólia a lepidlo, pridávajú sa ďalšie prísady na odstránenie atramentu.

6. Sušenie

Buničina sa následne vysuší, zlisuje a zvinie do obrovských roliek.

7. Nový produkt

Papier je pripravený na výrobu nového produktu.

Čo patrí do modrého vreca

- noviny, časopisy, kancelársky papier
- zošity, kalendáre (po odstránení kovových častí)
- reklamné letáky, katalógy
- papierové obaly, papierové tašky
- kartóny

Čo nepatrí do modrého vreca

- knihy
- použité plienky a hygienické potreby
- alobal, nápojové kartóny (tetrapacky)
- lepiaca páska
- kopírovací papier
- celofán

Pred vytriedením treba z papiera odstrániť všetky kovové a plastové časti. Ak si človek nie je istý tým, že či daný obal môže ísť medzi papierový odpad, radšej nech ho tam dá, pri dotriedení sa prípadne môže vyhodiť (napr. polaminovaný papier a pod.).

----- INZERCIA -----

Art Met Výroba na zákazku

 Bernard Vároš

 info@artmet.sk

 www.artmet.sk

 Doľany 428, 900 88

 +421 915 725 574

 www.facebook.com/artmetvaros/

Okienko zo života farnosti Doľany

S radosťou otvárame naše letné Okienko, aby sme si cez neho pustili nové lúče – teda zrekapitulovali významnejšie udalosti v živote farnosti od marca 2020 doteraz.

- ▶ od účinnosti zákazu konania verejných bohoslužieb 10.03.2020 sme s úprimným potešením po dlhšom čase prišli v nedeľu **06.05.2020** na kostolné námestie. Tu bola o 09.00 hod. **prvá verejná sv. omša s dodržiavaním nariadených protiepidemiologických opatrení** (rúška, dezinfekcia rúk, sv. prijímanie na ruku a pod.). Sv. omšu slúžil náš VDP. farár Mgr. Ján Buček s tímom ochotných dolianskych miništrantov,
- ▶ v termín, kedy sa inak pravidelne koná tradičná dolianska púť, t.j. na siedmu veľkonočnú nedeľu, sme mali z dôvodu trvania krízového koronového obdobia, **24.05.2020** o 10.30 hod., na Kostolíku sv. Leonarda slávnostnú sv. omšu. Ako významný hosť bol našim p. farárom pozvaný vojenský ordinár – biskup Jeho Exc. Mons. František Rábek, ktorého biskupské heslo je „Esto fidelis usque ad mortem“ – „Byť verným až do smrti“ Sv. omšu doprevádzal spevokol pod vedením Mgr. Stanislavy Oravcovej. Potešilo nás, že Otec biskup spomenul vo svojom hodnotnom príhovore viacerých rodákov z Dolian, s ktorými sa poznal – pátra Štefana Zlocha, misionára Vincenta Lechoviča, ale aj Alojza Schwarza, bývalého vodiča Vojenskej posádkovej hudby Bratislava,
- ▶ po 06.05.2020 sa začali opäť slúžiť verejné sv. omše aj vo farskom kostole s prísnyimi protiepidemiologickými opatreniami (rúška, meranie teploty pri vstupe do kostola, dezinfekcia rúk, sv. prijímanie na ruku, sedenie v laviciach, udeľovanie svätého prijímania na ruku, dezinfekcia celého kostola po sv. omši atď). V tejto súvislosti chcem vysloviť úprimné Pán Boh zaplať – ďakujeme dotknutým dolianskym veriacim (a nebolo ich žiaľbohu veľa...), ktorí sa ochotne, s láskou a trpezlivosťou podujali na vykonávanie komplexnej dezinfekcie kostola po každej sv. omši,
- ▶ z dôvodu silného nárazového vetra bola poškodená časť plechovej strešnej krytiny na farskom kostole, ktorá bola v spolupráci s Obecným úradom v Doľanoch a zručným majstrom Tiborom Lukačovičom kvalitne opravená,
- ▶ napriek trvajúcemu ťažkému obdobiu (korona a s ňou súvisiace problémy vrátane finančných), dokázal náš p. farár Mgr. Ján Buček úspešne zabezpečiť realizáciu výstavby krásnych nových schodov pred hlavným oltárom, pred vstupom do sanktuária, ako aj ďalšie potrebné úpravy v sanktuáriu. Vďaka patrí aj všetkým veriacim, ktorí prispeli na tento účel svojimi dobrovoľnými finančnými darmi,
- ▶ členovia OZ „Spolok za krajší život v Doľanoch“, zasa svojpomocne a bezodplatne vykonali úpravu cesty

- medzi schodmi, vedúcimi ku Kostolíku sv. Leonarda, za čo im rovnako touto cestou ďakujeme,
- ▶ od sviatku Božieho Tela, t.j. Najsvätejšieho Kristovho tela a krvi, **11.06.2020**, došlo k postupnému uvoľňovaniu opatrení – sedenie v laviciach, hra na organe, pobožnosti po sv. omšiach a pod.
- ▶ v stredu **17.06.2020** o 19.00 hod. prišiel do našej farnosti Juraj Ochaba zo susednej Štefanovej, vysvätený diakon Bratislavskej arcidiecézy. Počas slávnostnej sv. omše sa k veriacim zaujíma a hodnotne prihovoril. Na záver sv. omše udelil diakonské požehnanie,
- ▶ v dňoch **19.06.2020 a 20.06.2020** sme mali sv. omše so slávnostou Najsvätejšieho Srdca Ježišovho a Nepoškvrneného Srdca Panny Márie, od ktorých sme si vyprosovali pomoc a ochranu,
- ▶ v nedeľu **21.06.2020** bola možnosť individuálnej účasti na **tradičnej výmennej púti v Sološnici**, so sv. omšou o 10.00 hod. Táto sa však z dôvodu nepriaznivého počasia konala vo farskom kostole,
- ▶ streda **24.06.2020** bola pre farnosť Doľany naozaj pekným dňom. Do farnosti Doľany zavítal **Mgr. Milan Jaroš**, novokňaz Bratislavskej arcidiecézy. Je to syn našej rodáčky Anny Jarošovej, rod. Jakušovej. Po dôkladnej príprave všetko prebehlo, ako malo: dôstojne, slávnostne a radostne. Novokňazská sv. omša sa konala v krásne vynovenom sanktuárii. Nové schody pred hlavným oltárom, obnovené schody vedúce do sanktuária, samotná interiérová úprava – premiestnenie krstiteľnice, nový nábytok – lavice, kreslo atď). To všetko dodalo duchovnej slávnosti na jej vizuálnej kráse a obsahovej hodnote. Mgr. Milan Jaroš mal hodnotný príhovor, ktorý zaujal všetkých počtom mnohých prítomných veriacich. Následne sme sa mu prihovorili aj my, dolianski veriaci, slovom, priliehavou piesňou, kvetmi a darmi. Z dôvodu, že na sviatok Sv. Jána Krstiteľa má meniny aj náš p. farár Mgr. Ján Buček, bola gratulácia s vecným darom srdečne odovzdaná i jemu. Po skončení sv. omše udelil novokňaz novokňazské požehnanie. Potom nasledovala druhá etapa slávnosti: individuálne blahoželania novokňazovi vonku pred kostolom a chutné občerstvenie, vrátane srdečnej debaty s novokňazom, jeho rodičmi a ostatnou rodinou,
- ▶ v obci a farnosti Doľany sa každoročne 05.07.2020 koná slávnosť na sviatok vierozvestov sv. Cyrila a Metoda, so spomienkou na významné osobnosti Dolian. Tento rok však bola slávnosť z organizačných dôvodov už v sobotu **04.07.2020 o 16.00 hod. na Kostolíku sv. Leonarda**. Po zahájení bola pobožnosť k sv. Cyrilovi a Metodovi. Po nej vystúpili dvaja významní hostia, Mons. Vendelín Pleva a PhDr. Martin Lacko, PhD., ktorí sa prítomným veriacim prihovorili hodnotnými príspevkami,

Máme letné a dovolenkové obdobie, a tak prajeme Vám všetkým, od detí, cez mládež a dospelých, požehnané dni, naplnené nielen potrebnou prácou, ale aj zaslúženým oddychom a pekným počasím...

JUDr. Ida Konopová, PhD., zástupkyňa starostu obce

Oslavy Cyrila a Metoda

s pietnou spomienkou na významné osobnosti z Dolian – Ompitála

Obecný úrad v Doľanoch v spolupráci s Rímskokatolíckym farským úradom v Doľanoch zorganizoval aj tento rok **04.07.2020 o 16.00 hod. na Kostolíku sv. Leonarda tradičnú slávnosť na počesť 1157. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na územie Veľkej Moravy** s pietnou spomienkou na významné osobnosti z Dolian – Ompitála.

Jozef Mruškovič, starosta obce Doľany, po úvodnej piesni privítal všetkých prítomných účastníkov, dvoch pozvaných hostí Mons. Vendelína Plevu a PhDr. Martina Lacka, PhD., ako aj občanov Dolian.

Nasledovala tematická pobožnosť k úcte vierozvestov sv. Cyrila a Metoda, ktorú vykonal Mgr. Ján Buček, správca farnosti Doľany.

Potom odzneli dve hodnotné a zaujímavé odborné prednášky: Najskôr v podaní Mons. Vendelína Plevu, bývalého riaditeľa Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Starosta obce sa pri tejto príležitosti dotknutému hostovi o.i. poďakoval aj za bezodplatnú odbornú pomoc pri oslavách Juraja Fándlyho v Doľanoch v r. 2011.

Druhú rovnako hodnotnú prednášku mal historik PhDr. Martin Lacko, PhD., syn našej rodáčky Mgr. Anny Lackovej, rod. Schwarzovej. Slávnosť doplnili ďalšie príliehavé piesne v podaní Mgr. Stanislavy Oravcovej, ku ktorej sa pripojili aj prítomní účastníci oslavy.

Na záver sa starosta obce všetkým účastníkom úprimne poďakoval za účasť na tejto úctyhodnej a peknej slávnosti. Po jej skončení boli položené vence na hrobch významných Doľančanov Juraja Fándlyho, pátra Štefana Zlocha a Konštantína Várdaia. Pri hrobe Juraja Fándlyho odznela spoločná modlitba v nádeji, že sa v duchu ústrednej myšlienky slávnosti stretáme aj o rok.

JUDr. Ida Konopová, PhD., zástupkyňa starostu

Svetlá minulosti

Prednáška odznela 4. júla 2020 na oslavách sv. Cyrila a Metoda v Doľanoch

5. júl je výnimočný už tým, že je cirkevným, štátnym i národným sviatkom. Pre mnohých je to však len tzv. voľný, alebo prázdny deň. Príležitosť dlhšie si pospať, posediť, spraviť niečo doma, upratať...

V lekciónári však budeme dnes i zajtra počuť slová z knihy Sirachovec: „*Chváliť nám treba slávnych mužov, našich otcov, ako nasledovali po sebe. Pre svoju rozvahu stali sa vodcami ľudu a pre svoju zbehllosť v písmach viedli národy...*“

A práve sv. Konštantín (Cyril) a Metod boli takými to mužmi, takými to stálicami.

Hoci dnes už historická veda dokázala, že kresťanstvo bolo v našej krajine zapustené už pred ich príchodom, stále ostávajú symbolmi pravej viery, vernosti Rímu, ale aj stĺpmi kultúry, vzdelanosti, a v poslednom rade aj vzormi pre svojich nasledovníkov.

Nie je to teda pre nás len „voľný deň“, ale aj príležitosť na ďakovanie, chválenie a pripomínanie veľkých mužov. Každý kút našej vlasti má niekoho, koho kresťanstvo for-

movalo. A majú ich aj Doľany. Z dolianskych rodákov sa najviac vyzdvihujú Juraj Fándly a Juraj Palkovič.

Každý z nich na svojom poste spravil pre pozdvihnutie národa a cirkvi maximum. Pôsobili v časoch, keď sa v Európe prebúdzalo povedomie národov, formovali národné jazyky. Podobne ako sv. solúnski bratia si boli aj oni veľmi dobre vedomí, že bez zrozumiteľnej reči, vlastného jazyka, literatúry, vzdelávania, vrátane hospodárskeho, a pozdvihnutia roľníkov, sa nepozdvihne ani národ a jeho príslušníci ostanú len bítešmi prikovanými na cudzích majetkoch. Preto každý na svojom mieste – Palkovič cez cirkevné funkcie, úrady, seminár, vzdelávanie bohoslovcov, vydávanie kníh – Fándly cez Slovenské učené tovaríšstvo sa o toto vzdelávanie a pozdvihnutie ľudu snažili. Ve-

deli však aj to, že táto činnosť sa ťažko robí bez peňazí. A vedeli ich aj obetovať, zo svojho. Bez Palkoviča a ním vybavených peňazí by Slováci nedostali prvý kompletný preklad Sv. Písma, nevyšli básnické zbierky Jána Hollého a ťažšie by staval i doliansky kostol. No podporoval nielen katolíkov...

Zdrojom národného povedomia pre oboch dolianskych kňazov nebola neutešená prítomnosť ale veľká minulosť slovenského národa z čias Veľkej Moravy a misie solúnskych bratov. Preto aj Fándly napísal a vydal dielo Stručné dejiny slov. národa, v ktorom dokázal, že Slováci nie sú poddanými uhorskej šľachty, habsburského dvora, ani Maďarov.

Slovenské dejiny však nekončia v 19. storočí vymretím bernolákovskej generácie. Po nim prišli štúrovci, prišli generácie Andreja Hlinku, Jozefa Tisa i Jána Ch. Korca. Aj tie mali veľké množstvo buditeľov, intelektuálov, a najmä martýrov. A aj medzi nimi nachádzame dolianskych rodákov či kňazov, ktorí tu pôsobili.

Kňaz Imrich Mikovič vyše 50 rokov pôsobil v Bošanoch, kde v roku 1923 umrel. Do dejín tejto farnosti sa zapísal veľkými písmenami.

Páter Štefan Zloch ako verbista odišiel hlásať Krista až do ďalej Číny. Tu bol po komunistickom prevra-

te zatknutý a vyše roka strávil vo väzení, odkiaľ bol vyhostený. Najdlhšie pôsobil v Mníchove, mnohí zo slovenských utečencov na neho podnes spomínajú s tou najväčšou láskou a vďačnosťou, pretože každému pomohol ako len mohol.

Páter Vincent Lechovič, ktorý odišiel na misie až do Indonézie.

Ale pôsobili tu aj ďalší kňazi, ktorých osudy sú málo známe alebo nespracované.

Po fronte to bol dp. Alfréd Stach, ktorého komunistický Štátny súd odsúdil na 14 rokov.

Krátko tu pôsobil aj František Jankovič, rodák z Cífera, starosta a dekan Banskej Štiavnice, ktorý za to, že bol za prvej SR poslancom, dostal 12 rokov väzenia.

Koncom 40. rokov i František Reves, salezián, rodák zo Šúroviec, neskôr misionár v Paríži a pápežský prelát. Jeden z najodvážnejších kňazov, ktorí v časoch najhoršieho prenasledovania a vraždenia ľudí previedol za hranice desiatky utečencov, najmä kňazov...

Aj títo a ďalší známi či neznámi hrdinovia sú svetlami našej cirkvi a nášho národa. Nezabúdajme preto na nich. Naše národné dejiny sú bez kresťanstva, a bez katolíckych kňazov, nemysliteľné.

Autor: PhDr. Martin Lacko, PhD. - historik

INZERCIA

STREŠNÉ KRYTINY **CREATON**

Betónová krytina Heidelberg

Pálená krytina Balance

**PRI ODBERE NA CELÚ STRECHU
VÝRAZNÉ ZĽAVY A DOVOZ DO 50 km A VYKLÁDKA ZADARMO**

STAVEBNINY

STAVDACH

www.stavdach.sk

 0905 309 631, 0905 947 417

 Stavebniny Stavdach

STAVEBNINY STAVDACH, Areál PD Doľany, e-mail: stavebniny@stavdach.sk

Ompitálsky lexikón

Každý z nás sa už určite stretol s názvami, menami, tradíciami, ktoré sú neodmysliteľne spojené s našou obcou. Pomenovania často bežné, že sa nezamýšľame nad významom. Preto je tu tento abecedný lexikón ompitálskych názvov a mien, v ktorom sa možno niečo naučíme, na niečo si spomenieme, niečo si objasníme. V každom čísle novín budú predstavené názvy alebo mená na jedno písmeno v abecednom poradí.

► Elektrifikácia Dolian

Začiatkom 30-tych rokov minulého storočia sa začalo s postupným zavedením elektrickej energie do mnohých slovenských obcí. V roku 1931 sa pripojili do západoslovenskej vetvy elektrizačnej sústavy aj obce Ompitál, Dubová, Štefanová, Častá, Budmerice. V apríli 1931 schválilo zastupiteľstvo podmienky elektrifikácie a spôsob

úhrady za jej prevedenie. Objednávku sa zaviazali realizovať Západoslovenské elektrárne úč. spol. v Bratislave. Celkové náklady dosiahli výšku 158 100 Kč, tieto sa pokrývali 35% štátnou subvenciou a pôžičkou od Zemskej banky. Ďalšie náklady si však vyžiadalo vybudovanie domových prípojkov, zaplatenie dozoru a úradných komisií. Na toto si obec bola nútená vziať ďalšiu pôžičku, za ktorej poskytnutie ručila parcelou č. 580 – pozemkom bývalého cintorína. Na splácanie tejto pôžičky si obec požičala peniaze od spoluobčanov a príspevkov

na oddĺženie získala aj od Okresného úradu v Modre. Ťažká finančná situácia obce sa negatívne odrazila aj na elektrifikácii školy a učiteľského bytu. V školskej kronike sa v šk. r. 1934/35 píše: „O elektrickom zavedení pre školy ľudové sa správca školy mnohokrát pokúsil, ale vždy v zápornom výsledku. Vo všetkých obecných miestnostiach je zavedená, iba v školských miestnostiach a učiteľsko-organistickom byte nie je do dňa 6.2.1935.“

Verejná súťaž.

Týmto vypisujeme verejnú súťaž na stavbu sekundárnych rozvodných sietí, verejného osvetlenia a zariadenia transformačných staníc v obclach Častá, Píla, Ompitál a Dihá.

Podklady súťaže možno obdržať za Kčs 20.— pre každú obec v úradných hodinách v kancelárii Západoslovenských elektrární úč. spol. v Bratislave, Lamačská cesta č. 25.

Oferty majú byť podané v kancelárii Západoslovenských elektrární v Bratislave a budú tam otvárané 13. mája 1931 o 9. hod. dopoludnia.

V Bratislave, dňa 23. apríla 1931.

Západoslovenské elektrárne
úč. spol. v Bratislave.

136

► Fandla

murárska žufana (naberačka)

► Fándly Juraj

„Čo kedysi tvrdil Euripides, to som spoznal, keď som sa podujal po obťažnej výskumnej práci napísať túto Historickú rozpravu,

že totiž nevyhnutnosť prikazuje všetkým, aby milovali svoju vlasť. Či azda existoval vôbec kedysi nejaký ľud, ktorý by nebol uchvátený náklonnosťou a láskou k svojej vlasti?“... „Preto môžeme i my opísať v Historickej rozprave starobylé pamätihodné činy, ktoré sa udiali v našej domovine, na jej slávu a na slávu tých, čo milujú svoje rodisko. K tomuto činu ma oduševnilo aj Cicero-novo napomenutie, ktorý hovorí: Nenarodili sme sa jedine pre seba, pretože časť z nášho života si nárokuje vlasť, časť priatelia, ktorým sme zaviazaní preukazovať najväčšie dobrodenie, a to aj po vzore našich predkov – slávnych mužov, ktorí veľkosťou svojho nadania a vedomostami, ktorými všetkých predčili, ako aj slávou

v spravovaní štátu, zušľachtili našu vlasť rozličnými umeleckými dielami.“

... „Pretože som o týchto veciach písal v mojom tuskuláne (t. j. v mojom včelíne pri kaplnke sv. Leonarda), vyjadrím svoju túžbu pomocou prirovnania s prácou včiel. Želám si, aby táto Rozprava bola našim ompitálskym nástupcom aspoň taká milá a na útechu, ako býva milá, utešená a užitočná výsledná práca usilovných včelíciok, hoci ju nazhromaždili jedine z troška šťavy a peľu kvetov. A dielo druhého nech je korunované lepším koncom. Podujal som sa na niečo, k čomu nech ďalšie lepšie údaje pridá ten druhý. Ten, čo dobre začal, má už polovicu svojho počinu za sebou.“ (Úryvky z Historickej rozpravy o mestečku Ompitál a o jeho pamätihodnostiach, ktorú napísal najdôstojnejší pán farár J. Fándly, na dôchodku v ompitálskej domovine v roku 1810)

Juro Fándly

► Farská knižnica v Doľanoch

knižnica pravdepodobne existovala už v 16. storočí, kedy obsahovala zopár rukopisov k dejinám fary a matričných záznamov. V 17. storočí tu boli aj tlačene knihy. Sú tu uchované aj vzácne exempláre ako napríklad Biblia z roku 1483 (prvotlač), Slovár od Bernoláka, slovník, ktorý venoval Juraj Palkovič. Veľa kníh však zmizlo, napríklad knihy od Fándlyho alebo Palkovičov preklad Biblie. Knižnica má 938 zväzkov (údaje z Monografie od Adamkoviča, 2001).

► Farský Kostol sv. Kataríny v Doľanoch

katolícky kostol, ktorý stál už v druhej polovici 14. storočia bol pôvodne gotický. Novšia loď sa začala stavať v roku 1664. V roku 1832 nechal kostol rozšíriť a dostať vežu ostrihomský kanonik Juraj Palkovič. Kostol bol vždy zasvätený sv. Kataríne.

► Fosandle

časť územia obce Doľany, tzv. záhrady siahajúce až do dlhovského katastra smerom na Dolné Orešany

► Friewirth Ján

farár v Doľanoch v rokoch 1638 – 1639, ako prvý začal písať v dolianskej farnosti matriku, v latinčine

► Frištuk

raňajky, odvodené z nemeckého Frühstück

► Fuchslajtne

časť územia obce Doľany, cvik nad záhradami od Vandákových vyššie

► Futbal

V monografii Doľany pri Častej od Adamkoviča (2001) je uvedené rozprávanie pána riaditeľa školy Tichého, ktorý si spomína, že futbal sa začal hrať v Doľanoch, keď bola v „Starej stupave“ zriadená jedna trieda, kvôli nedostatku miesta v škole (Pozn. „Stará stupava“ stála v trojuholníku pri zákrute do Dolných Orešian, vznikla okolo roku 1890 ako chudobinec, neskôr tu bola spomínaná trieda až do roku 1954 a potom tu bola jediná krčma v obci, podľa piesne „Stupavská krčma“ dostala názov stupava.) Cez prestávky a telesnú výchovu sa tu hral futbal, neskôr sa chodilo za humná k farskej stodole (v objektoch dnešného družstva), kde hrávali mladší proti starším žiakom. Za Slovenského štátu hrali ompitálski žiaci v Častej prvýkrát verejne, nehrávali sa súťaže, ale len turnaje. Ompitál vyhral nad okolitými dedinami, zo začiatku len v trenírkach (lebo nemali rovnaké tričká) a bez kopačiek. V roku 1940 sa urobilo ihrisko na „Stanovišči“ (lúka medzi ulicami, ktoré idú hore do dediny z hradskej vedúcej do Častej. Po druhej svetovej vojne sa urobilo ihrisko pri ceste do Dolných Orešian, kde je dodnes.

„Husacia pečienka“

VÁŠ RECEPT

Potrebuje:

- 40 dkg bravčovej pečene
- 1 čerstvá šľahačková smotana
- 4 celé vajcia
- 20 dkg bravčovej masti
- soľ, mleté korenie

Postup:

Bravčovú pečeň pomelieme a zmixujeme spolu so smotanou, vajčkami a masťou. Zmes osolíme, okoreníme a vylejeme do vymastenej misy (z jenského skla). Pečieme odokryté, cca 30 minút na 180°C (na povrchu sa nám vytvorí kôrka). Pečienku po vychladnutí môžeme natrieť na chleba, iné pečivo alebo na lokše a podávame. Dobrú chuť! :)

PS: Určite ste si všimli, že suroviny z receptu nekorešponujú s názvom. Názov Husacia pečienka je odvodený od toho ako jedlo chutí. Pripomína totiž husaciu pečienku.

Za recept ďakujeme pani Márii Ješkovej.

Várdaiov

V Doľanských novinách č. 4/2012 bol uverejnený krátky článok o našom významnom rodákovi, Szilárdovi Várdaiovi, pálfiovskom architektovi, maliarovi, učiteľovi kresby, riaditeľovi Vysokiej školy výtvarných umení, ktorého akčný rádius výrazne presahuje lokálnu úroveň a sami mnohokrát len postupne spoznávame objekty, dielo a život tejto významnej osobnosti. V tomto obsiahlejšom fotočlánku by sme sa radi vrátili k tejto téme a venovali mu pozornosť, ktorú si právom zaslúži. **Szilárd Várdai** sa narodil v Ompitáli ako Constantin Felix Verdenstetter 1. marca 1856, kde jeho rodičia Constantin Verdenstetter a Theresia (rod. Baader) vlastnili papierenkú továreň. Detské roky trávil v rodnej dedine, sem chodil i do základnej školy. Po ukončení stredoškolských štúdií sa od jesene 1871 zapísal do Maďarskej kráľovskej štátnej školy učiteľov kreslenia, ktorú ukončil v roku 1875. Zmenil si meno z Constantina Verdenstettera na Szilárda Várdaia. V dobovej tlači sa preto nejednotne používalo jeho meno a tak sa pri pátraní o ňom môžeme stretnúť s Várdaiom, Wardenstetterom, Várdayom i úplne od veci – Váradam.

Bronzová busta s vyobrazením Szilárda Várdaia od Alojza Štróbla, 1921

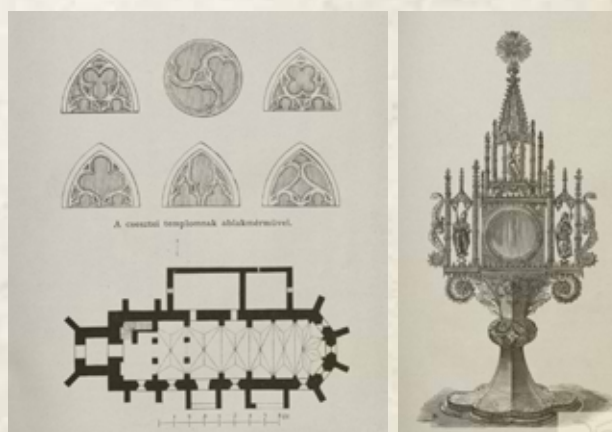
Ompitálsky horný kameňolom

Jeho obrazy tvorili základ pre sériu známych i menej známych pohľadníc Ompitála.

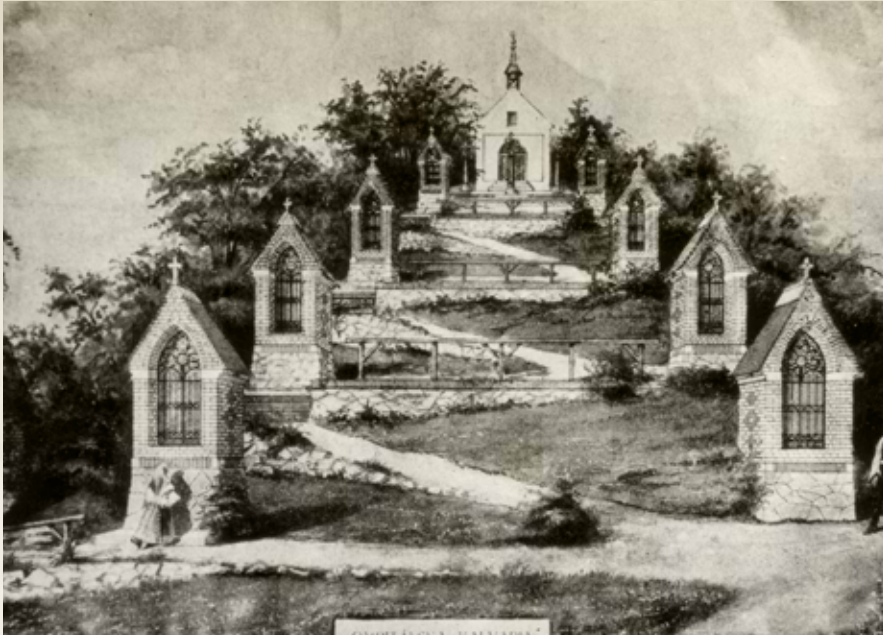

OTTÓVÖLGY, VÁRDAI-HÁZ

Várdaiov dom - Papiereň.

Szilárd Várdai ilustroval aj najznámejšie dielo Pavla Jedličku – dvojväzkovú historickú publikáciu *Kiskárpáti emlékek* (v preklade *Malokarpatské pamiatky*). Tieto dve ilustrácie sú k stati o Častej. Liturgické predmety ako monštrancie, kalichy a reliквиáre boli často predmetom jeho ilustrácií a témou výučby na škole.

Ompitálska kalvária bola vyhotovená podľa projektu S. Várdaia v Budapešti, dodaná do Ompitála a tam postavená v roku 1894. A. Adamkovič v rozhovore v Pamäti národa 2/2017 v súvislosti s kalváriou spomína aj premalovanie pôvodných Várdaiových obrazov: „Spomínam si, že tam bola taká anomália na krížovej ceste, že na jednom obraze Ježiš Kristus kráčal s krížom dole z kopca, z Golgoty a nie hore. Nevie, či si to žiadny z mojich predchodcov nevšimol, či čo. Rozhodol som sa to dať premalovať a pri tej príležitosti som dal nad jednotlivé zastavenia, obrazy, urobiť aj také plechové striešky. Aby boli viac chránené. Keď už boli obrazy premalované, práve keď som ich mal postavené pred kanceláriou, prišiel cirkevný tajomník. Takéto premalovanie bola háklivá záležitosť, robil som to bez povolenia a navyše to stálo dosť peňazí. Preto som sa to tajomníkovi hovoril: „Pán tajomník, čo som mal robiť? Musel som tie obrazy dať premalovať.“ A vysvetľoval som mu kvôli čomu. On mi odvetil: „A čo som vám to mal dať premalovať ja?“ Nakoniec z toho teda nebol žiadny problém.“

Kaplnka na cintoríne v Častej vznikla podľa návrhu Szilárda Várdaia. V roku 1895 sa v Častej liečil dva mesiace ostrihmský kanonik Viktor Fugger. Ani horské prostredie mu nepomohlo vyliečiť jeho tuberkulózu napadnuté pľúca a onedlho zomrel. Časť dedičstva venoval Častej na výstavbu cintorínskej kaplnky. Prostriedky ani zďaleka nepostačovali na stavbu takéhoto rozsahu. Len vďaka húževnatosti S. Várdaia sa dielo nakoniec podarilo dokončiť a 24. septembra 1899 bola kaplnka slávnostne posvätená Pavlom Jedličkom.

Várdaiov architektonický rukopis sa dá vyčítať aj z detailov na bývalej budove lesného úradu grófa P. Pálffyho.

Vysoká škola výtvarných umení v Budapešti (vľavo), pri ktorej zrode stál S. Várdaia. Hodina kresby (v strede) a výstava prác študentov S. Várdaia (vpravo). Oblúbený učiteľ a riaditeľ školy napriek svojmu náročnému povolaniu stíhal ešte navštevovať milovaný Ompitál. Návrhy na prestavbu školy, Kalvária, pomník J. Fándlymu a mnoho iných aktivít nasvedčuje, že mu osud rodnej obce nebol ľahostajný. Sám projekty finančne podporoval. Bol to ten typ, ktorý obetoval svoju slobodu, duševnú a fyzickú silu, ignoroval všetky hmotné záujmy a pracoval s obetavou usilovnosťou.

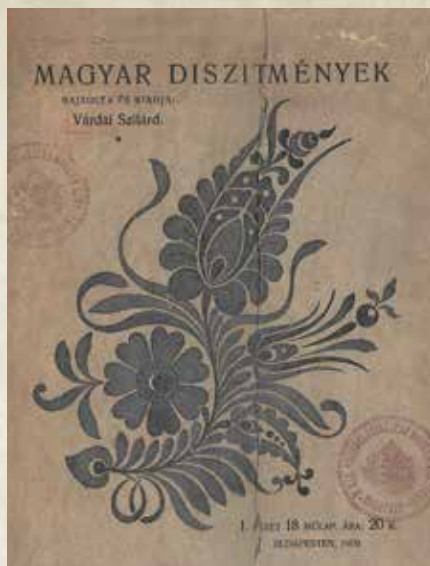

Pre Maďarské kráľovské štátne železnice navrhol kráľovský stan pre potreby cisára pri príležitostných návštevách, napr. na bojových cvičeniach vojska. Stan bol 12 m široký, 8 m vysoký ozdobený národnými motívmi. Do výbavy patrila aj pompézná lavica s baldachýnom a sedadlá ozdobené tiež s typickou maďarskou ornamentikou.

Zdroje:

- Dubovský, J., Pospechová, P., Turcsány, J.: *Dolány*, Obecny úrad Dolány, 2002
- Jedlicska Pál: *Kiskárpáti emlékek*
- Adamkovič, A.: *Dolány pri Častej, monografia*, Vydavateľstvo Oto Németh, 2001
- Pamäť národa 2/2017
- <http://www.mke.hu/mintarajztanoda>
- Sz. Várdai: *Magyar dizsitmények*, Budapešť, 1910
- Dezső Pilch: *Várdai Szilárd, nekrológ*

Za ďalšie podklady, ktoré poskytli Jozef Mruškovič a Pavel Benčík, veľmi pekne ďakujeme.

Várdai 25 rokov zbieral ornamenti z celého Uhorska, vydával ich ako pracovné listy nielen pre svojich žiakov – budúcich učiteľov kreslenia ale i širokej verejnosti. Prvé vydanie knihy *Magyar dizsitmények* (Maďarské ozdoby) z roku 1910 sa rýchlo vypredalo, našťastie sa na internete dá nájsť jej zdigitalizovaná kópia.

V roku 1876 sa umiestnil ako učiteľ kreslenia v ústave hluchonemých vo Váci. O dva roky v 1878 ho vymenovali v Štátnej maďarskej kráľovskej škole vzorovej kresby a učiteľstva kresby za odborného asistenta v predmete perspektíva. V roku 1880 na škole vzorovej kresby z odboru úžitkového výtvarníctva vznikla Škola úžitkového výtvarníctva, kde ho zamestnali ako odborného asistenta. Do 1892 pôsobil paralelne na týchto dvoch školách. Na škole úžitkového výtvarníctva vyučoval elementárnu a deskriptívnu geometriu, resp. teoretickú perspektívu. V 1888 ho vymenovali za vedúceho knižnice školy vzorovej kresby. Zaoberal sa so zaobstarávaním, obohatil knižnicu a zbierku vzorových listov. V 1892 vystúpil zo Školy úžitkového výtvarníctva a v Škole vzorovej kresby ho vymenovali za učiteľa „ozdobnej“ kresby. Neskôr sa zaoberal i so všetkými administratívnymi a hospodárskymi záležitosťami školy, spolupracoval s umeleckým riaditeľom a hlavným inšpektorom Bertalanom Székelyom (známym maliarom). V tomto období sa začalo vyčleňovať plagátové umenie ako samostatné umenie. Keďže Várdai bol učiteľom ornamentiky, zaujímal sa o učebné pomôcky, zrejme preto začal používať secesné plagáty ako vzorové listy vo výučbe ornamentiky. Várdai sa zúčastnil v 1900 na Svetovej výstave v Paríži v maďarskej sekcii v príprave materiálu umeleckých škôl. Ako uznanie za jeho vynikajúcu prácu, ho v roku 1905 vymenovali za riaditeľa. Vypracoval nový poriadok skúšok, na základe toho nové učebné plány a osnovy pre učiteľov. Od 1912 sa Várdai podieľal na štátnom riadení a kontrole vyučovania výtvarnej výchovy. Organizoval výstavy vysokej školy v 1906 v Miláne, v 1907 v Londýne a v 1912 v Dražďanoch, ktoré boli veľmi úspešné. V 1923 odišiel do penzie, po smrti manželky v tom istom roku sa ako zlomený muž presťahoval do Ompitála, kde žil až do svojej smrti 23. apríla 1936.

Na záver

Szilárd Várdai bol priateľský a vtipný človek, jeho pracovné a spoločenské kontakty neskôr prerástli do dlhoročných priateľstiev. Z mnohých spomeniem kanonika Pavla Jedličku, Gustáva Morelliho (rytec, ktorý s Várdaiom spolupracoval na mnohých dielach), ktorí sa stali aj kmotrami Várdaiových detí. Celý rad študentov z chudobných rodín spomína na jeho štedrosť pochádzajúcu z náboženského presvedčenia: obstaral im finančnú pomoc, štipendiá, odmeny, neraz im dával zo svojho. A nielen im. Podporoval aj ľud rodnej obce a ako píše jeho zať Dezső Pilch vo Várdaiovom nekrológu „Nikto neodchádzal s prázdnyimi rukami zo starej papierne, kde mal voľakedy kolísku.“

(dd)

Znovu sme navštívili Dolany v Čechách

Vďaka podujatiu Dolany v Dolanech sme spoznali Dolany v Českej republike. Minulé roky sme navštívili Dolany nad Vltavou a Dolany u Klatov. Tento rok sa 17. ročník podujatia Dolany v Dolanech neuskutočnil, avšak my sme sa rozhodli, že Dolany aj tak navštívime. Vybrali sme si Dolany u Olomouce, ktoré sú k nám najbližšie.

Obec sa nachádza 10 km od mesta Olomouc. Rozloha obce je 23,76 km². Žije tam približne 2 800 obyvateľov. Starostom obce je Ing. Rudolf Pečinka. V Dolanech sa okrem základnej vybavenosti nachádzajú reštaurácie, cukráreň, penzión, futbalové ihrisko, golfové ihrisko, nájomné byty pre seniorov, zdravotné stredisko, záhradníctvo, kvetinárstvo, kaderníctvo, atď.

Najstaršia zmienka o Dolanech je z roku 1235. V roku 1850 sa Dolany stali samosprávnou obcou a boli k nej pripojené osady Geblov (Dolánky) a Nové Sady. Súčas-

ťou Dolan sa v roku 1974 stala obec Věska a Pohořany.

Celé okolie Dolan je pretkané turistickými i cyklistickými trasami. Územím prechádza aj náučná trasa Svätý Kopeček, ktorou sa dá dostať k zrúcanine stredovekého kláštora Kartouzky z roku 1389. V obci a miestnych častiach nájdete zámok z roku 1667, kostol, kaplnky, zvonice či letohrádok.

Dolany boli čisté a upravené, pán starosta bol veľmi milý, taktiež aj ostatní Dolančania. Tešíme sa na ďalšie stretnutie s nimi na podujatí Dolany v Dolanech, ktoré sa bude v budúcom roku konať v Dolanech u Pardubic. **(nb)**

Nový altánok na Kolovrátku, zrekonštruovaný na Hutách

Prechádzka našimi krásnymi horami bude zase o čosi príjemnejšia. Naši turisti **František Monsberger, Igor Guldán, Leonard Purgiša** s pomocníkmi **Stanislavou Oravcovou, Lubicou Chvílovou a Máriou Tichou** sa podujali svojpomocne zrekonštruovať altánok na Sklených hutách. Obnovený altánok dobre poslúži ako oddychové miesto i ako dočasný úkryt pred nepriaznivým počasím. Touto cestou by sme im radi poďakovali. Lesy SR OZ Smolenice zase realizovali výstavbu nového altánku na Kolovrátku.

Zrekonštruovaný altánok na Sklených hutách.

Nový altánok na Kolovrátku.

Folklórny súbor Lipka

Folklórny súbor Lipka má dlhoročnú tradíciu aj v Doľanoch, preto sme sa rozhodli spýtať **Ing. Rudolfa Zajíčka**, organizačného vedúceho súboru, na históriu, ale aj súčasnosť folklórneho súboru. Veľmi pekne mu ďakujeme, že nám venoval svoj čas.

Je veľmi ťažké vtesnať a popísať 25 rokov aktívnej činnosti do dvoch strán v novinách. Chcem poďakovať všetkým, ktorí mi poskytli údaje k tejto téme, Betke Polčičovej, členom hudobnej sekcie FS Lipka, mojím súrodencom, že mi pomohli oživiť spomienky na toto obdobie svojimi cennými pripomienkami a faktami. Všetkým veľmi pekne ďakujem.

Kedy a ako vznikol FS Lipka?

Priamym predchodcom FS Lipka bol **detský folklórny súbor Strapček**, ktorý vznikol v roku 1989 na Dubovej a vystupoval na rôznych kultúrnych podujatiach nielen na Dubovej, ale aj v Pezinku, Modre, atď. Veľká časť jeho členov postupne prešla spievať do dubovského chrámového speváckeho zboru **Credo**. Lipka získala štatút samostatného telesa v júli 2001 z iniciatívy a na podnet Betky Polčičovej v spolupráci so Zuzkou Jakubcovou a Ľudom Ružičkom. O kroje, ich zabezpečovanie, ošetrovanie a uchovávanie sa starala rodina Polčičová z Dubovej, ale hlavne pani Magdaléna Hrdličková z Doľan. U rodiny Polčičovej sme mávali dlhší čas návštevy spevácke, tanečné aj muzikantské. Neskôr sme trénovali v škole

a potom v hale na ihrisku. Prvým tanečným pedagógom bola Betka Polčičová, neskôr odborník naslovovzaty Michal Benovič z Horných Orešian.

Teraz si dovoľím citovať Dubovské noviny č.2/2001 zo dňa 01.12.2001: „*Pred niekoľkými rokmi Credo rozšíril svoj repertoár o svadobnú odobierku a postupne o samostatný folklórny program na začepčenie nevesty v krojoch. Oživujú sa tak ľudové tradície a repertoár sa spestruje. O folklór je veľký záujem a tejto časti kredáckych vystúpení je venovaná nemalá pozornosť. Asi pred dvomi rokmi je z môjho rozhodnutia folklór od Credo oddelený a funguje a vyvíja sa úplne samostatne. Dnes nesie názov Lipka.*“

FS Lipka teda vznikla ako odozva na potrebu vystupovať ako samostatný folklórny súbor na svadobných začepčeniach v krojoch kvôli tradícii, zvyklostiam a autentickému podaniu piesní a tancov. Tie prvé folklórne vystúpenia na svadbách boli ešte v podaní členov chrámovej speváckej skupiny Credo z Dubovej, ako napríklad naše prvé začepčenie nevesty na svadbe Hanky Koníčkovej a Ivana Jakubca z Dubovej v júni 1995. Finančné prostriedky

sa použili na kroje, ktorých bolo na Dubovej naozaj poskromne. Viacerí členovia Lipky však spievali v Credo a vystupovali zároveň aj v Lipke.

Kto FS Lipka založil a kto boli jej prví členovia?

FS Lipku založila Betka Polčičová z Dubovej. Prvým muzikantom bol môj brat Fero (harmonika), neskôr pribudol brat Peter (kontrabas) a ja (husle). Zvlášť samostatne uvádzam mená členov FS Lipka, tanečníkov aj muzikantov, tak ako postupne pribúdali, aj s titulmi a funkciami a zároveň sa vopred ospravedlňujem, ak niekoho vynechám alebo mu neuvediem titul, aký mu prináleží.

Koľko členov momentálne máte?

Lipka má momentálne 15 aktívnych členov. Dvaja sú začínajúci tanečníci, ktorí ešte aktívne nevystupujú. Ak však treba, príde nám pomôcť 10 až 12 starších členov.

Sú členmi súboru aj deti?

Nie, deti nie sú členmi FS Lipka, ale v Doľanoch máme aj samostatný detský folklórny súbor. Volá sa Ompitálček. Trénovať sme začali v októbri 2019, kedy mal súbor 20

detí vo veku 6-9 rokov. Pred začiatkom pandémie bolo aktívnych asi 15 detí. V októbri 2020 by sme chceli ďalej pokračovať v tréningoch.

Majú mladí ľudia záujem o folklór a ľudové tance?

Určite áno, dôkazom toho je aj samotný FS Lipka. Keď sa povie ľudový tanec, tak väčšina ľudí si predstaví tie tance, ktoré sú u nich doma najznámejšie a ktoré sa najviac tancujú. V Lipke to však vnímame trochu inak. Tým, že vystupujeme hlavne na svadbách, kde sú ľudia z rôznych kútov Slovenska, prispôsobili sme tomu aj výber našich piesní a tancov. A na tejto rozmanitosti je postavená aj choreografia tancov. Treba na to skúseného odborníka, choreografa ľudových tancov, tanečného pedagóga, aby sme tance z jednotlivých regiónov Slovenska odborne zvládli. Určite sa snažíme mať piesne hlavne z nášho regiónu. Keď ľudia pesničku poznajú, aj sa k spevu pridajú a hneď to ma iný náboj. No chcelo by to ešte hlasového pedagóga, ten nám chýba. A pochopiteľne musí trénovať aj hudobná sekcia, lebo naozaj „učení z neba nikto nespadol“.

Ako prebiehajú tréningy?

Spoločne sme sa dohodli, že tréningy budú bývať v KD Dolany každý utorok od 18.30 do 20.30. FS Lipka trénuje pani Mgr. Adriana Mudrochová, tanečný pedagóg a tanečníčka SLUK-u.

Prvých 30-40 minút je rozcvička, kedy rozhybeme nielen svoj organizmus, ruky, nohy, svaly, ale dôraz je kladený aj na dýchanie. Ďalších 50-60 minút trénujeme samotné tanečné prvky z danej choreografie. Ale to už trénujeme v pároch a cibríme nielen kvalitu jednotlivých tanečných prvkov, ale aj súhru jednotlivých párov. Na väčšine tréningov zoberiem do rúk husle, aby tanečníci počuli melódiu, ale hlavne, aby menej skúsení a začínajúci tanečníci dostali jednotlivé melódie do uší.

Kto sa môže stať vaším členom?

Viete, k folklóru musí človek niečo cítiť, musí mať k nemu vzťah a hlavne musí sa v ňom nájsť, musí ho baviť. Členom Lipky má možnosť stať sa každý. Nemáme nijaké špeciálne ohraničenia. Som rád, keď majú najmä mladí ľudia záujem o folklór, ľudové tance, o ich šírenie a zachovanie pre ďalšie generácie. Preto sú potrebné tréningy, preto je potrebné počúvať odborníkov folklóristov, ktorí vedia všetko o zvykoch v jednotlivých regiónoch. Lebo pre každý región sú typické konkrétne tanečné prvky, ktoré tieto tance musia obsahovať a práve na toto na tréningoch dbá tanečný pedagóg, aby navrhovaná choreografia bola schopná obstáť aj na náročnejších a významnejších podujatiach, napr. na súťažiach.

Mali ste vždy vzťah k folklóru?

Nie, nemal. Čisto k folklóru som

si vybudoval vzťah až neskôr. Môj dedko, Ján Šajda z Dubovej, ma od malička k ľudovej hudbe viedol. Už ako malý chlapec som vďaka nemu vedel hrať na husliach, cimbale, naučil ma hudobnú teóriu. Jednoduché všetko, čo o hudbe vedel, ma naučil. Isto – nejaký ten talent človek mať musí a svoju úlohu určite zohrávajú aj dedičné gény. V každom prípade treba tento dar rozvíjať. Stále platí, že bez práce nie sú koláče a tak to bolo aj so mnou. Dedko vedel hrať na husliach, viole, kontrabase, cimbale, trubke, bol kapelníkom dubovskej dychovej hudby. Dedičnú dispozíciu v podobe muzikantských génov som zdedil po ňom. Spomínam si, ako som raz išiel na hudobnú do Modry. Slnko pražilo a moji vrstovníci sa kúpali v dubovskom Riziku a sušili sa na rozpálenej asfaltke. Čo by som dal za to, keby som tam s nimi mohol byť. Alebo sme s dedkom a bratmi hrali v nedeľu poobede doma „Do lesička na čekanou“ a cez okno som videl kamarátov ako hrajú na ihrisku futbal. Také slzy jak hrachy mi padali. Ale dnes som dedkovi za toto všetko vďačný. Dedko, ďakujem!

Veľa rokov som sa však venoval inej hudbe a inému hudobnému žánru. Ako súrodenci Zajíčkovci sme hrávali na svadbách a zábavách po celom okolí. Až potom, po ďalšom viacročnom pôsobení v Dolanskej šestke, som sa začal venovať výlučne folklóru.

FS LIPKA od jej vzniku po súčasnosť

Hudobno-spevácka zložka FS LIPKA:

Mgr. Ing. František Zajíček – harmonika (akordeón)
Ing. Rudolf Zajíček – husle, organizačný vedúci FS LIPKA
Peter Zajíček – kontrabas

Neskôr pribudli

Ing. Tibor Polčíč – kontrabas, Bystrík Slaninka – kontrabas, Ing. Jozef Pamětický – 1. husle, primáš a umelecký vedúci FS LIPKA, Ing. Janka Demovičová – 2. husle, Ing. Michal Mičko – harmonika, kontrabas, vedúci a štatutárny zástupca FS LIPKA, technik FS, Jozefína Kunetková – sólový spev, Janka Valentovičová – cimbal, PharmDr. Miriam Ondrášová – cimbal

V spevácko-tanečnej zložke FS LIPKA účinkovali:

Ing. Alžbeta Polčíčová – vedúca súboru, tanečný pedagóg,
Ing. Zuzana Jakubcová – ekonómka súboru, harmonika
Ľudovít Ružička, Zuzka Fialová, Vlado Fiala,
Mgr. art. Michal Benovič – tanečný pedagóg, tanečník
SLUK-u, Mgr. Katka Polčíčová, Adelka Polčíčová,

Eliška Polčíčová, Mgr. Monika Zajíčková, Kristína Zajíčková, Lucia Fandlová, Terka Hutterová, Mirka Jakubcová, Ivanka Jakubcová, Lucia Kyrinovičová, Lívia Kyrinovičová, Monika Lukačovičová, Mgr. Soňa Zemková, Hanka Pudmarčíková, Zuzka Pudmarčíková, Mirka Chvilová, Ing. Juraj Polčíč, Peter Koník, Jozef Demovič, Peter Fiala, Stanka Braunová, Matej Hrdlička, Martin Hrdlička, Pavol Jakubec, Martin Jakubec, Michal Švarc, Rašto Čistý, MDDr. Kristína Féderová, Andrea Féderová, Andrej Mosný, Lucia Vandáková, Ing. Katarína Kovačovská, Nikola Bednárovská

V súčasnosti vo FS LIPKA účinkujú:

Ing. Jozef Pamětický, Ing. Janka Demovičová,
Ing. Michal Mičko, Jozefína Kunetková, Ing. Rudolf Zajíček, Ing. Andrea Zubajová, Mgr. Dominika Rašová, Mgr. Patrícia Orthová, Mgr. Simona Hurajtová, Bc. Katarína Jakubcová, Ema Polčíčová, Martin Vandák, Erik Guldan, Jozef Peško, Patrik Demovič

Program na najbližšie obdobie

(v prípade nepriaznivej epidemiologickej situácie sa môžu akcie presunúť alebo zrušiť)

9. august nedeľa od 6.00 h.

Turistika pre všetkých

35. ročník tradičnej turistickej akcie
Štart pred Základnou školou

1. september utorok 12.00 h.

Rozprávkový les

Prechádzka lesom plným rozprávkových
postavičiek s prekvapením v cieľi
Štart pri Základnej škole

25. október nedeľa 15.00 h.

Úcta k starším

Program venovaný našim seniorom
Dom kultúry J. Fándlyho

11. november streda 8.00 h.

Darovanie krvi

Dom kultúry J. Fándlyho

22. november nedeľa 15.00 h.

Koncert

Koncert obľúbenej heligonkárky **Vlasty
Mudríkovej** a hudobnej skupiny **Duet**
Dom kultúry J. Fándlyho

28. november sobota 21.00 h.

Katarínska zábava

Tradičná zábava so živou hudbou
Dom kultúry J. Fándlyho

5. december sobota 12.00 h.

12. Ompitálsky jarmok

Dom kultúry J. Fándlyho

12. december sobota 16.00 h.

Vianočná akadémia

Dom kultúry J. Fándlyho

26. december sobota 8.00 h.

Štefanský futbalový turnaj

Multifunkčné ihrisko

26. december sobota 21.00 h.

Štefanská zábava

Dom kultúry J. Fándlyho

POZVÁNKA

Koncert heligonkárky Vlasty Mudríkovej a skupiny Duet

Oznamujeme Vám, že v rámci „hudobnej jesene“ v Doľanoch by mal byť **v nedeľu 22.11.2020 o 15.00 hod. v Dome kultúry Juraja Fándlyho** v Doľanoch (ďalej len „DKJF“) odročený **koncert obľúbenej heligonkárky Vlasty Mudríkovej a hudobnej skupiny Duet.**

Koncert mal byť pôvodne 03.05.2020, avšak z dôvodu koronového obdobia – zákaz hromadných podujatí – musel byť odročený.

V prípade akejkoľvek zmeny Vás budeme bezodkladne informovať.

JUDr. Ida Konopová, PhD.
zástupkyňa starostu obce Doľany

MTBIKER, ČASTOVSKÝ CYKLOOKRUH

Sledujte www.facebook.com/btccasta

15.8.2020

Častá,
Červený kameň

Podakovanie

Starosta obce a redakcia Doľanských novín ďakuje za finančnú podporu tohto čísla osobám a spoločnostiam: **p. Bernardovi Várošovi a f. ArtMet, p. Drahomírovi Jakušovi a f. Stavadach.**

BRATISLAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ
NAJLEPŠIE MIESTO PRE ŽIVOT

DOĽANSKÉ NOVINY

ZO ŽIVOTA V OMPITÁLI ■ VYCHÁDZA 3x ROČNE

ISSN 1339-1240 • EV 4366/11

DOĽANSKÉ NOVINY, vydáva 3x ročne Obecny úrad v Doľanoch, 900 88 Doľany 169, IČO: 00 304 727.

Redakcia: Ing. Daniel Ďurďovič (dd), JUDr. Ida Konopová, PhD., Ing. Natália Bednárovská (nb), Bc. Veronika Ješková (vj), Ladislav Braníš. Príspevky externých autorov nereprezentujú názor redakcie. Neprešlo jazykovou úpravou. **Ilustrácia na titulke:** Mgr. Petra Hamzová. Vychádza v náklade 600 kusov, nepredajné – distribúcia zadarmo.

Ročník 10. Číslo vyšlo v júli 2020.

Grafická úprava: Ing. Daniel Ďurďovič. **Tlač:** Letterpress, s.r.o., Bratislava.

Kontakt: OÚ Doľany, **e-mail:** dolanskenoviny@dolany.sk **www.dolany.sk**